

BIECHT AAN MIJN VROUW

Pieter Waterdrinker

Biecht aan mijn vrouw

Nijgh & Van Ditmar
Amsterdam

www.nijghenvanditmar.nl

Copyright © Pieter Waterdrinker 2022

Foto auteur © Julia Lisnyak

Omslag bij Barbara

Omslagbeeld Lovis Corinth, 'Zelfportret met Charlotte Berend'.

© Lovis Corinth/akg-images

Typografie Zeno Carpentier Alting

NUR 301 / ISBN 978 90 388 1137 6

Voor Julia

‘Maar Ik zeg u dat al wie naar een vrouw kijkt om haar te
begeren, in zijn hart al overspel met haar gepleegd heeft.’

Matteüs 5:27-28

‘De tijd verstrijkt. De tijd verstrijkt.’

Philip Roth, *Een stervend dier*

DEEL EEN

Een absurd warme novemberwind woei over de grachten. De restaurants, de theaters en de kroegen waren al dagenlang gesloten. De verschijning van Otto Brons en dat meisje, die Jeva Harms – ze was ruim dertig, zoals ooit mijn ouders was ik volwassen vrouwen in gedachten ‘meisjes’ gaan noemen – had mijn leven op een keerpunt gebracht. Voor de zoveelste en misschien wel, de duivel mocht het weten, de allerlaatste maal.

Na vijf maanden van een solide zelfisolatie in onze woonkamer in Sint-Petersburg waren mijn vrouw, de drie poezen en ik half juli erin geslaagd met een evacuatievlucht vanuit Rusland naar Parijs te komen. Een paar dagen voor de presentatie van mijn negende roman, een week nadat een voorname Duitse krant een hele pagina had ingeruimd voor een tamelijk welwillende bespreking van mijn vorige boek.

Een recept voor dankbaarheid. Voor een bestaan in harmonie en geluk, iets wat ik me heilig had voorgenomen, waartoe ik in een waan van soevereiniteit zelfs had besloten. Maar ik was weer eens ten prooi aan mentale gesels. Aan een somberheid die in de loop der jaren steeds vaker gepaard was gegaan met een zekere berusting op voorhand. Ineens kon alles opvlammen, als had ik stilletjes onder een boom in een boomgaard gezeten, in een heuvelachtig landschap, met een spelend kind aan mijn voeten, dat af en toe niet-begrijpend naar me opkeek en vroeg wat dat gerommel in de verte te betekenen had. Niets lieve kind, niets. De grote mensen houden ervan af en toe kabaal te maken. Waarna ik alsnog was opgesprongen, in paniek,

het kind aan één arm had opgevist uit het gras en meegesleurd naar de dichtstbijzijnde woning, schuur, kelder of desnoods gat in de grond, want het aanzwellend gedonder was niet virtueel, maar wel degelijk echt geweest.

Werkelijkheid.

Mijn vrouw en ik hadden nooit kinderen gekregen. Mijn familieleden, vrienden en kennissen bezaten ze in weelderige trossen. In hoorns des overvloeds, zoals op zeventiende-eeuwse stillevenen in het Rijksmuseum, dat sinds enkele dagen eveneens zijn deuren gesloten had. Ze waren de even vruchtbare als gretige leveranciers aan klaslokalen, muziekzaaltjes, sportvelden, met wifi uitgeruste touringcars, waarin hun kroost op weg ging naar speeltuinen, sprookjesparken, en uiteindelijk – in een orgie van hormonen – op de eerste educatieve Europese stedentrip. Althans, toen alles nog normaal was. Toen het gerommel dat ik eerder had gehoord, of meende te hebben gehoord, in een brein dat als de tong van een gletsjer af en toe likken nam uit het ravijn van de wanhoop en de gekte, niet het gerommel was geweest van een oorlog of burgeroorlog die ik had meegeemaakt, maar van een bezetting met de bijbehorende willekeurige dodelijke bominslagen, kraters, veroorzaakt door een virus.

Mijn hysterische bezorgdheid om de jeugd, om de nieuwe generatie, was objectief gezien dwaas – kijk, daar liep hij: een nog vitale, maar oudere kale man, een wees, een vent zonder kinderen, het is werkelijk geen gezicht, zo naakt als een slak zonder huis, klaar om door de slagregens van de tijd te worden weggespoeld – maar niettemin volkomen oprecht, ik kan er geen ander woord voor vinden.

Het lichaam verandert, wordt ouder, de geest nooit, had de hoogbejaarde Sophia Loren vanuit haar huis in Genève laten weten, in een krant die ik had gevonden in mijn tijdelijke appartement, een etage van penthouse-achtige allure, uitkijkend over het Amsterdamse Spui. Met direct onder mij het Lieverdje, dat ondanks de pandemie en het geketende toerisme nog steeds door plukjes buitenlanders werd bezocht. De his-

torische foto's die de gidsen af en toe omhooghielden waren met cellofaan afgedekt. Ze verhaalden overduidelijk vol vuur over de betekenis van het bronzen beeldje, gemodelleerd naar een Amsterdams straatschoffie, dat in de jaren '60, toen het nogal provinciaal ogende plein plotsklaps een Europees zenuwknooppunt was geworden van drugs, vrije seks en sociale rechtvaardigheid, door toedoen van een verse lichtung revolutionairen het hoofdstedelijke symbool werd van de perfide kanten van het kapitalisme, van onrecht en uitbuiting, omdat het brons was gefinancierd door een sigarettenfabrikant.

Het Spui, waar het nu overdag angstig stil was en om tien uur 's avonds zelfs volkomen uitgestorven, duister, dood. Achter de ramen van de cafés Hoppe en de Zwart hingen inderhaast met viltstift geschreven mededelingen dat er werd gehoopt op betere tijden, waarin de klanten natuurlijk weer welkom zouden zijn, daar waar een paar dagen eerder nog in de warme novemberzon de tafeltjes en stoelen wijd uit elkaar hadden gestaan, wijder uit elkaar dan ooit, om te voorkomen dat de snakkende terrasbezoekers, van wie de meesten, hun ouders en zelfs hun grootouders nog nooit een onheilspellend gerommel achter de einder hadden bespeurd, omdat ze het geluid, de akoestische eigenschappen ervan niet kenden, elkaar zouden besmetten.

De hele wereld was door dat virus een negentiende-eeuws bordeel geworden, destijds broedplaatsen van syfilis, met niet alleen bij het vluchtig kussen, de fysieke daad maar ook bij het wassen na afloop met de lampetkan een gereede kans op besmetting. Ditmaal vielen je tanden niet uit, evenmin kwam je onder de zweren te zitten of stierf je de venerische krankzinnigendood, maar dreigde je te verdrinken in je eigen vocht, met een zuurstofmasker, bedradingen en slangen op je vechtende lichaam.

Het plein waar ik een week ervoor, in een brokaten schijnsel, met mijn koffer uit de tram was gestapt, de verlatenheid van Schiphol nog als een visuele echo in mijn hoofd. Bij de beroemde boekhandel met de blinkende pui was ik naar binnen gegaan, waar een medewerker met een smaragdgroen bankro-

versdoekje voor zijn mond, die mij herkende en kennelijk van mijn komst op de hoogte was, door een spleet in de met plexiglas gebarricadeerde toonbank mij twee sleutels aan een lapje leer overhandigde.

‘Het zal u er bevallen! Weet u dat er normaal gesproken alleen maar buitenlandse schrijvers mogen logeren? Nou ja, het zijn ook geen normale tijden nu. En u bent langzamerhand toch een soort van buitenlander!’

Weer buiten liep ik het hoekje om de Spuistraat in, stapte het eerste gevelbordesje op en belandde vervolgens op de smalste en steilste wenteltrap ooit. Het rook er naar de jaren '80, de vroege jaren '80. Een mengsel van sigarettenlucht, natte kranten, kokosmat, schoonmaakmiddel, kat, roest. Mijn Samsonite probeerde ik naar boven te duwen, inschattend de kurkentrekkersbochten zo beter te kunnen nemen, wat niet lukte. Uiteindelijk wurmde ik me boven mijn valies en trok die zwoegend, trede voor trede naar de derde verdieping, met bij iedere stap een zware bonk. Op een overloop waar een mens zich amper kon keren, zwetend, hijgend, duizelig – de jaren begonnen te tellen, de verdomde jaren zaten in mijn spieren, in mijn nieren, in mijn pik – stak ik de andere sleutel aan het leren lapje in de deur en werd een paar tellen later overmand door zuivere euforie.

Een kolking van ruimte en licht. Ik liet mijn koffer staan, stapte in mijn jas door naar het raam. Vanwege een ditmaal ondefinieerbare weeïge stank die er hing, zette ik het open. Achter twee bomen verhief zich de Lutherse Kerk, de kroonluchters achter de hoge ramen waren ontstoken. Een lunaparkachtig gerinkel steeg op van twee elkaar energiek passerende trams, de een dieper de buik in van de hoofdstad, naar de op apegapen liggende theaters, winkels, kroegen, die waren getroffen door een algeheel *Verbot*, de ander op weg naar het Centraal Station, de anus van de stad. Het wegstervende belgerinkel werd vervangen door opklinkende stemmen, gelach en geroezemoes van de mensen op het drukbevolkte terras onder mij. Merendeels jongeren, studenten die gewoon wilden leven, verder leven. Die werden bediend door leeftijdgenoten achter wier

mondkapjes het geglimlach niet alleen viel te vermoeden, maar waarvan de weerslag twinkelde in de ogen erboven. Voor de meesten van hen was alles één grote grap, een pandemonium dat hen niet wezenlijk raakte, een episode die spoedig voorbij zou zijn en waarover ze later smakelijk zouden lachen.

THE BODY CHANGES, THE MIND NOT.

Mijn blik viel op de kop boven een paginagrote foto van een nog jonge Sophia Loren. De Engelstalige krant lag opengeslagen op de bank bij het raam. Een smal grafietgrijs meubelstuk, eerder bedoeld om de ruimte cachet te geven, dan dat die uitnodigde om erop te gaan zitten of te liggen. Ik dacht dat ze allang dood was, La Loren. Er waren zoveel mensen doodgegaan. Familieleden, vrienden, kennissen. De beschermende schil van nationale en internationale beroemdheden eromheen. De tel en het overzicht was ik eerlijk gezegd allang kwijtgeraakt. Maar de Italiaanse diva bleek dus nog steeds te leven. Ze was zesenachtig jaar en op de kleine foto die erbij stond afgedrukt nog even charismatisch mooi als vroeger. Onlangs had ze nog een rol in een film gespeeld, onder regie van haar zoon. De zelfisolatie in haar weelderige onderkomen in Zwitserland vond ze maar niets. Ze had graag haar nieuwe film gepresenteerd in het echt, niet digitaal, maar onder de mensen. Ze ergerde zich aan de slechte kwaliteit van de Zoom-verbinding met de journalist aan de andere kant.

Ik las het artikel vluchtig, liet de krant – *The Guardian* – toen vol walging uit mijn handen vallen: twee pagina's waren aan elkaar geplakt. Ik bukte, pakte de krant met duim en wijsvinger van de vloer, liep ermee naar het keukengedeelte met een houten tafel op een verhoging, waardoor het appartement visueel in tweeën was gedeeld. Na een trap op de pedaalemmer zag ik de bron van de weeë geur, die door de uit het open raam toestromende lucht nog altijd niet was verdreven. Tussen ander afval lagen witte plastic bakjes van de Chinees, de nasi amper aangeraakt, de babi pangang op één sliert na geheel verorberd, naast een ander bakje met slijmerig, bijna doorzichtig vocht,

waarin tussen schijfjes wortel, rode paprika en bamboescheut een dode bromvlieg dreef.

‘Gatverdamme!’ riep ik uit, en ik propte met de krant de viezigheid zo diep mogelijk de emmer in.

Toch was mijn afschuw minder groot dan zojuist: mijn voorganger, wie dat ook mocht wezen, had niet boven de foto van Sophia Loren zijn zaad vergoten, als een gerontofiele masturbant, zoals ik in een perverse opwelling had gedacht, maar vermoedelijk al lezend in de Britse kwaliteitskrant zijn afhaalchineses verorberd, waarbij er saus op het papier was gedrupt.

In het trappenhuis klonken voetstappen, stemmen, zo helder dat het binnen leek. Ik liep naar de voordeur die nog half openstond. Ik duwde hem in het slot, sleepte mijn koffer naar de woonkamer toen in mijn broekzak de telefoon ging. Het was mijn vrouw. Ze belde vanuit de Tarn, waar ik die ochtend om halfacht was vertrokken naar het vliegveld van Toulouse, uit het huis dat ons voortaan onbeperkt ter beschikking stond.

‘Hoe is het daar? Waarom hijg je zo?’

Ik vertelde haar dat ik net was gearriveerd.

‘Maar waarom hijg je zo? Waar is het beeld? Waarom heb je je camera niet aanstaan?’

Toen besepte ik dat ik vanaf het moment dat ik op Schiphol in de trein was gestapt mijn chirurgmasker had opgehouden. Ik trok het mondkapje van mijn gezicht, deed de camera aan en grijnsde naar mijn vrouw op het scherm, die met Glafira op schoot in het zonnetje in de tuin zat. November, zei ze, het was begin november maar het leek verdorie wel hoogzomer.

Het klimaat was compleet krankjorum geworden.

In Berlijn, acht maanden ervoor, had ik mijn vrouw om zes uur 's ochtends wakker geschud, wat eerst amper lukte. Doorgaans viel een beer met een pikhouweel uit zijn winterslaap makkelijker weer tot leven te wekken.

'Julia, opstaan!'

'*Spljoe!*'

'Opstaan! Wakker worden!'

'*Prekrati, spljoe!* Hou op, ik slaap!'

Een paar minuten eerder was ik zelf in paniek ontwaakt met een kletsnatte rug. Ik besepte, ik wist dat als we niet nu meteen zouden opstaan, onze koffers pakken, in een taxi stappen naar de luchthaven en proberen daar op een vlucht naar Rusland te komen, we de komende weken, maanden wellicht hier in Berlijn vastzaten. Onze drie poezen hadden we elf dagen eerder in Sint-Petersburg achtergelaten. Een jonge actrice, die net in Moskou de academie had afgerond en in haar geboortestad aan haar carrière hoopte te beginnen, woonde in ruil voor de verzorging van de dieren in ons appartement.

'Opstaan verdomme, wakker worden!' riep ik opnieuw, ditmaal in het Nederlands.

'*Ich schlafe!*' mompelde Julia terug.

'Als we nú niet opstaan...' ik stond inmiddels naast de boxspring, sjoerend aan het dekbed, 'dan kunnen we het wel vergeten, dan zitten we hier vast, dan zullen we de poezen misschien wel een halfjaar niet zien.'

'Hoezo?' Klaarwakker zat mijn vrouw, in haar jongens-

pyjama, in het hotelbed recht overeind.

‘De boel gaat hier dicht,’ zei ik. ‘Ik lees het net op Twitter. Misschien zijn we al te laat.’

‘Jij altijd met dat stomme getwitter.’

Een halfuur later zaten we op de achterbank van een taxi, happend in de mini-croissants en *pains au chocolats* die we in een papieren zak van het ontbijt hadden meegenomen. Een vrijwel volkomen verlaten Berlijn gleed in de opkomende zon met nevelig ochtendrood aan ons voorbij. We reden dwars door de wijken, ogenschijnlijk willekeurig neergestrooid, maar wel degelijk nog altijd mede gevormd door het patroon van de bombardementen die vanaf februari 1945 bijna iedere dag op de stad waren uitgevoerd. Het Berlijn waarover je volgens mijn Duitse uitgever eigenlijk niets meer kon zeggen, laat staan schrijven. De stad was dood geluld, dood geschreven. Niet zozeer door de Duitsers zelf, als wel door de stroom van kunstenaars en would-be kunstenaars die zich de afgelopen drie decennia in de metropool hadden gevestigd, tijdelijk of permanent, doorgaans op de beste plekken.

‘Ken je Christopher Isherwood?’ vroeg mijn uitgever.

Jazeker, had ik geantwoord. Zijn Berlijnse romans, gesitueerd in de Weimarrepubliek, had ik als student verslonden. Niet vermoedend dat ik later in de nadagen van de Sovjet-Unie mijn eigen Weimar zou beleven.

‘Ze zijn allemaal hiernaartoe gekomen om Isherwood na te spelen. Maar waar Isherwood zich wentelde in de ondergang, zich er heimelijk aan verlustigde, wilden zijn navolgers getuige zijn van de renaissance, de wederopstanding. Door dat virus weten ze ineens niet wat hun overkomt. Ik hoor verhalen dat ze nu massaal terugkeren naar Engeland, de Verenigde Staten, Brazilië, Spanje, Canada. Naar hun familie, hun geboorte-grond. Heel curieus, alsof het daar beter is.’

De Pakistaan aan het stuur zweeg, ik zweeg, mijn vrouw zweeg. Julia was er nog altijd niet zeker van of ik haar niet zomaar iets op de mouw had gespeld, dat ik me weer eens door mijn nei-

ging de zaken zwarter in te zien dan ze in werkelijkheid waren, had laten meeslepen.

‘Nou, daar gaat onze week,’ mokte ze toen.

Vier dagen eerder waren we in Amsterdam op de trein gestapt, waar ik voor het eerst sinds jaren weer eens het Boekenbal had bezocht. Terwijl Julia elders een klassiek concert verkoos, had ik me op de kermis der ijdelheden in de Stadsschouwburg begeven, mensen om de hals vallend en zoenen uitdelend. Het zou de laatste opwelling van collectieve ontkenning blijken, want een paar dagen eerder was ergens ten zuiden van Rotterdam ook de eerste Nederlandse patiënt aan dat vleermuizen-virus gecrepeerd.

De Buchmesse in Leipzig, waar een vertaling van mij zou worden gepresenteerd en ik een paar lezingen zou houden, was inmiddels geannuleerd. Maar mijn geplande voordracht op de Nederlandse ambassade in Berlijn ging nog altijd door. Julia – zoals iedere Russin verzot op kaarten, reisgidsen, folders – had reeds in Amsterdam een ambitieus programma opgesteld voor de stad die we allebei in de DDR-tijd voor het eerst hadden bezocht, en waar we na de val van de Muur een paar keer waren terug geweest. Maar altijd snel, vluchtig, op doorreis naar Rusland. De lijst van musea, gelegenheden, plaatsen, straten die we nog eens wilden bezoeken was alleen maar aangegroeid.

De grote zaal van de fraaie, aan de Klosterstrasse gelegen ambassade in Berlijn zat de avond van onze aankomst tot mijn verbazing stampend vol. De meeste aanwezigen waren Duits, was me op voorhand verteld. Voor de gelegenheid had ik mijn praatje dan ook in het Duits gehouden. Na afloop was er wijn en bier, door bedienden werden oosterse hapjes rondgedeeld, hoewel de diplomaten van dienst, de ambulante bezoekers en de genodigden bij binnenkomst de instructie hadden gekregen elkaar niet langer de hand te schudden, laat staan in de armen te vallen.

De volgende morgen had ik me na het ontbijt opgesloten in onze hotelkamer. Omdat een bureau of een tafeltje om te schrijven in de junior-suite vreemd genoeg ontbrak, zat ik op

een soort poef, met mijn laptop voor me op het bed. De roman waaraan ik een jaar geleden was begonnen moest af. Voor de zomer diende het boek te verschijnen. Ik zat echter nog altijd te midden van de brokstukken, had nog sprongen te maken in het duister.

‘We gaan vandaag naar het Museuminsel.’ Julia was even naar de apotheek gegaan, kwam met de waterkou in haar kleren de kamer binnenlopen. ‘Hier...’ Voor ik het wist had ze zich over mij heen gebogen, mijn hoofd vastgepakt en uit een verstuiver iets in mijn neusgat gespoten.

‘Wat is dat?’

‘Zoutoplossing. Een vochtige neus beschermt het beste tegen virussen.’ Ze boog zich nogmaals over me heen, spoot ditmaal mijn andere neusgat vol.

‘Het spijt me, ga jij maar alleen. Ik moet mijn roman afmaken. Mijn deadline is over zes weken.’

‘Laat ze maar lekker wachten. Wanneer gaan we eindelijk eens leven? In Amsterdam heb je ook de hele tijd op de hotelkamer gezeten. Nog een uur voordat je naar dat Boekenbal ging zat je te werken, dat is toch idioot?’

‘Ik heb later geen pensioen.’

‘We zijn gezond,’ zei Julia. ‘Gezondheid is het allerbeste pensioen. Bovendien heb je het geld dat je hebt overgehouden van je vorige boek in dat Franse huis van je broer gestopt. Je bent mede-eigenaar van buitenlands onroerend goed. Wie kan dat zeggen? Je moet niet langer zielig doen. Je bent succesauteur, je verkoopt.’

Mokkend dat ik geen tafeltje had om aan te werken, verschikte ik mijn aantekeningen op het bed.

‘Kom, opstaan, het Pergamonaltaar wacht ons... En ik heb vreselijk veel zin om daarna gewoon maar wat over straat te lopen, Charlottenburg een beetje verkennen.’

Maar mijn vrouw zag aan mijn houding, aan de vertwijfeling, aan de onrust die kennelijk in mijn ogen lag, dat verder aandringen geen zin had.

‘Oké, dan ga ik wel alleen. Maar morgenmiddag ga je beslist mee, met de S-baan naar de Wannsee.’